

Artskyddsutredning
Åre kommun, Jämtlands län

Uppdrag

Artskyddsutredning
Sandelliften/Getvalsliften
30055519

Uppdragsnummer

Kund

SkiStar AB

Datum

2022-03-24

Upprättad av

Johan Nyqvist & Tove-
Mathilda Thomasdotter-
Myhr

Kontrollerad av

Kristin Luukinen

Innehåll

1	Inledning	4
1.1	Bakgrund	4
1.2	Syfte	4
1.3	Rättsläge	4
1.3.1	Om artskyddsförordningen	4
1.3.2	Om rödlistan och fågeldirektivet	5
1.3.3	Vägledande domar och dispens	5
1.3.4	Regeringens utredning och betänkande	7
1.3.5	Vår hantering av rättsläget	7
2	Metodik	8
2.1	Utredning av artförekomster	8
2.2	Bedömning av påverkan och konsekvenser	8
3	Artförekomster	9
3.1	Förekomst av fåglar	9
3.2	Övriga skyddade arter	10
4	Bedömningar	11
5	Samlad bedömning	12

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Skistar AB avser att anlägga nya liftar, nedfarter, cykelslingor och vägar samt delvis modifiera befintliga anläggningar på Åreskutan, Åre kommun, Jämtlands län. Som en del av förarbetet inför ett detaljplanearbete för att möjliggöra verksamheten har en naturvärdesinventering genomförts (Ansjö 2022). Vid inventeringen observerades ett antal arter som omfattas av Artskyddsförordningen (2007:845) och verksamheten kan därmed komma att påverkas av förbud.

Verksamhetens påverkan på de skyddade arternas bevarandestatus har bedömts, samt påverkan på livsmiljöernas kontinuerliga ekologiska funktion (KEF). Huruvida verksamheten riskerar att utlösa förbud enligt artskyddsförordningen bedöms och motiveras. I de fall skyddsåtgärder krävs för att undvika att utlösa förbud, beskrivs dessa.

Utredningen utgår ifrån det kartunderlag som ingår i detaljplanearbetet och den genomförda naturvärdesinventeringen (Ansjö 2022). Det krävs att dessa läses parallellt för bästa förståelse. Denna utredning innehåller inga kartor eller andra bilder.

1.2 Syfte

Syftet med utredningen är att redovisa vilka av de arter som omfattas av Artskyddsförordningen som observerats i planerat påverkansområde. Detta innebär att arter som omfattas av art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet (bilaga 1 till Artskyddsförordningen) såväl som arter som endast skyddas i Sverige (bilaga 2) omfattas av denna utredning.

1.3 Rättsläge

Genom Artskyddsförordningen (2007:845) har bestämmelserna i EU:s fågeldirektiv och habitatdirektiv genomförts i svensk lagstiftning. Bestämmelsen omfattar alla vilda fågelarter, men enligt Naturvårdsverket bör arter som är av gemenskapsintresse enligt EU:s fågeldirektiv, rödlistade arter samt arter som uppvisar en negativ trend prioriteras i skyddsarbetet.

1.3.1 Om artskyddsförordningen

Artskyddsförordningen är en lagstiftning som innebär fridlysning av ett antal arter samt alla vilda fåglar och skyddet av deras livsmiljöer. Till förordningen hör två listor med arter, bilaga 1 och 2. Arterna i bilaga 1 har enligt fågeldirektivet eller art- och habitatdirektivet ett sådant unionsintresse att särskilda skyddsområden (SPA-områden i enlighet med fågeldirektivet) eller bevarandeområden (SAC-områden enligt art- och habitatdirektivet) behöver utses. De listade arterna i bilaga 1 och 2 är även fridlysta, d.v.s. man får inte samla in, skada eller döda de listade arterna.

I Naturvårdsverkets handbok för artskyddsförordningen (Naturvårdsverket 2009) ges vägledning till hur lagstiftningen i nuläget ska tillämpas i praktiken. Enligt 4 § 2 punkten i artskyddsförordningen är det "förbjudet att avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder". Störning definieras som en "direkt eller indirekt inverkan som har betydelse för artens bevarandestatus, åtminstone lokalt. Störningen kan ske i form av till exempel ljud eller ljus och den behöver inte fysiskt påverka arten". Vid bedömning om störningen är tillåten eller inte när det rör sig om fåglar eller de utpekade djurarterna så är alltså utgångspunkten inte bara artens skyddsstatus utan även artens bevarandestatus. För att göra bedömningar av vad som är tillåtet och inte behöver man känna till den aktuella artens bevarandestatus och hur åtgärden påverkar bevarandestatusen. En åtgärd som påverkar en fågelarts häckningsframgång genom att boplatsten överges eller att färre antal ungar än annars blir

flygfärdiga är således inte tillåten om detta leder till att artens population minskar i området, särskilt om arten har en ogynnsam bevarandestatus och/eller vikande trend. Störningen bör alltså kopplas till den påverkan den har på artens bevarandestatus såväl för den lokala populationen som för den biogeografiska nivån i landet (Naturvårdsverket 2009).

Som stöd för tillämpning av lagstiftningen finns alltså Naturvårdsverkets handbok för Artskyddsförordningen och ett antal av Mark- och miljööverdomstolens vägledande domar.

1.3.2 Om rödlistan och fågeldirektivet

Rödlistning är ett system som utvecklats av Internationella naturvårdsunionen (IUCN) för att utvärdera tillståndet för arter i naturen. Rödlistan är en prognos över risken för enskilda arter att försvinna från olika länder. I kategoriseringen ingår inga värderingar av hur angeläget det är att bevara eller göra insatser för en viss art, utan analyserna syftar till att kvantifiera utdöenderisken. Rödlistan är till hjälp för att identifiera vilka arter, och utifrån arternas ekologi vilka miljöer, som behöver åtgärder för att arternas tillstånd skall förbättras.

Klassificering av hotstatus går från livskraftig (LC) – nära hotad (NT) – sårbar (VU) – starkt hotad (EN) – akut hotad (CR) till nationellt utdöd (NE), där arter som tillhör någon kategori utom kategorin LC benämns rödlistade. Alla arter som förts till någon av kategorierna VU, EN, CR bedöms vara hotade. En art som inte är rödlistad har inte nödvändigtvis en gynnsam bevarandestatus beroende på att det delvis handlar om olika utgångspunkter. Rödlistningen handlar om hur stor risken är för en arts utdöende i Sverige, medan bedömning om en art har en gynnsam bevarandestatus handlar om ifall kraven för att en art ska ha en långsiktigt god bevarandestatus uppfylls (Gärdenfors 2015).

Fågeldirektivet omfattar alla vilda fågelarter som förekommer naturligt inom EU:s medlemsländers territorier och gäller för fåglar samt deras ägg, bon och livsmiljöer. Syftet är att bibehålla eller återskapa arternas populationer på en nivå "som svarar mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov" och samtidigt tar hänsyn till ekonomiska krav och till rekreationsbehov. Det ska ske genom en kombination av åtgärder riktade mot arterna och deras livsmiljöer. På vissa villkor får jakt bedrivas på särskilt angivna arter. Utöver de generella skyddsbestämmelserna gäller att särskilda områden ska pekas ut av EU:s medlemsländer för de mest skyddsvärda arterna, s.k. *Special Protection Areas* (SPA-områden), som listas i bilaga 1 till fågeldirektivet. Sådana Natura 2000-områden har pekats ut för 66 fågelarter i Sverige.

1.3.3 Vägledande domar och dispens

För 6 och 8–9 §§ Artskyddsförordningen, där det slås fast att skyddade arter inte får störas, dödas, plockas, grävas upp eller på annat sätt skadas, har praxis förtydligats i ett antal vägledande domar. I MÖD 2016:1 slår man fast att det "krävs en risk för påverkan på den skyddade artens bevarandestatus i området för att utlösa förbud". Om den som ska utföra åtgärden kan visa att bevarandestatus inte riskerar att påverkas negativt behöver inte förbud utlösas och dispens behöver inte heller sökas.

Mark- och miljööverdomstolen gör i detta avseende ett förtydligande vad gäller vägledningen i Naturvårdsverkets handbok 2009:2 om artskydd och anser att det är rimligt att det i fråga om verksamheter, där syftet uppenbart är ett annat än att ta bort eller skada fridlysta arter, krävs en risk för påverkan på den skyddade artens bevarandestatus i området för att utlösa förbuden. Skada på enstaka exemplar av arter, förekomster som endast utgör en liten del av artens förekomst i regionen, har inte ansetts försvåra upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd lokalt eller i dess naturliga utbredningsområde, varför förbuden i artskyddsförordningen inte inträtt. Skadan ska dock endast betraktas som icke uppsåtlig om skadelindringshierarkin har använts i projektet, det vill säga att lokalisering och utformning av anläggningen har anpassats för att undvika och minimera skador på naturmiljöerna.

Efter att dom 2016:1 föll så har alltså svensk praxis inneburit att i det fall syftet med åtgärden uppenbart är ett annat än att döda eller störa arter (till exempel skogsbruksåtgärder eller markexploatering), så måste det finnas en risk för att arternas bevarandestatus påverkas negativt för att förbuden ska aktualiseras.

Samma gäller om en kontinuerlig ekologisk funktionalitet (KEF) i den berörda artens livsmiljö (i ett enskilt område), trots försiktighetsåtgärder, går förlorad – så aktualiseras förbudet först om den berörda artens bevarandestatus riskerar att försämrast.

Om projektet ändå inte går att utföra utan att bevarandestatusen för en skyddad art påverkas, kan man söka dispens enligt 14–15 §§ artskyddsförordningen. Enligt 15 § artskyddsförordningen får dispens från 6, 7 och 8 §§ ges om det inte finns någon annan lämplig lösning och dispens inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Enligt 14 § Artskyddsförordningen krävs det för dispens från 4 och 7 §§ därutöver att någon av de förutsättningar för dispens föreligger enligt vad som anges i 14 § 3 p. a-f.

För de flesta projekt har det varit ovanligt med dispensansökning. I stället har ofta målet varit att undvika att utlösa förbud, genom att undvika att påverka arternas bevarandestatus. Detta har gjorts genom att se över projektets lokalisering, samt göra anpassningar såsom hänsynsåtgärder och skyddsåtgärder.

Den 4 mars 2021 meddelade EU-domstolen förhandsavgörande i de förenade målen nr C-473/19 och C-474/19 (även kallade "Skydda skogen-målen"). Enligt EU-domstolens uttalanden i Skydda skogen-målen träffar förbuden i artikel 12.1 a, c och d Livsmiljödirektivet (dvs. förbuden mot att fånga eller döda exemplar, förstöra eller samla in ägg samt att skada eller förstöra parningsplatser eller rastplatser) på individnivå och inte populationsnivå. Vid bedömning av påverkan utifrån art 12.1 d i Livsmiljödirektivet (parningsplatser och rastplatser) ska dock särskilt beaktas vilka möjligheter det finns för att upprätthålla kontinuerlig ekologisk funktion.

Att en bedömning ska göras på individnivå framgår, enligt EU-domstolen, redan av lydelsen av artikel 12.1 i art- och habitatdirektivet där medlemsstaterna åläggs en skyldighet att förbjuda vissa handlingar som skadar "exemplar" av eller "ägg" från djurarter. EU-domstolen konstaterar dock att begreppet "en arts bevarandestatus" i direktivet hänvisar till "mängden hos artens population" och inte till den specifika situationen för en individ eller ett exemplar av en art, vilket innebär att bevarandestatusen bestäms och utvärderas bland annat med hänsyn till berörda arters populationer. Vidare anförts att bestämmelsen innehåller ett förbud mot att avsiktligt störa arter, bland annat särskilt under deras parningsperioder, och att förbudet då är av än större betydelse under perioder då exemplar av arterna är särskilt utsatta. Ett åsidosättande av förbudet under en sådan period är då särskilt ägnat att påverka bevarandestatusen negativt.

Den 12 juli 2021 meddelade Mark- och miljööverdomstolen dom i mål nr M 3276–20. Där slogs fast att svenska myndigheter har rätt att föreskriva begränsningar och försiktighetsåtgärder för att undvika konflikt med artskyddsreglerna, i enlighet med tidigare gällande praxis i svensk rätt. MÖD bedömde att uppsättning av holkar samt gallring av lövskog kunde vara effektiva skyddsåtgärder som bidrog till att till exempel entitan, den svartvita flugsnapparens och grönfinkens kontinuerliga ekologiska funktion kunde upprätthållas.

Slutligen har Europeiska kommissionen under hösten 2021 publicerat en uppdaterad vägledning om strikt skydd för djurarter av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet (EU-kommissionen 2021). Det uppdaterade vägledande dokumentet ersätter den tidigare vägledningen från 2007. Vägledningen gäller tillämpningen av skyldigheterna i artiklarna 12 och 16 i habitatdirektivet och baserar sig på EU-domstolens domar och på exempel från skyddssystem som används i olika medlemsstater. I uppdateringen av vägledningen har man beaktat praktiska erfarenheter som man har fått under de senaste 15 åren från genomförandet av habitatdirektivets bestämmelser om skydd av arter.

Dokumentet ger information och vägledning till nationella, regionala och lokala myndigheter, bevarandeorgan och andra organisationer som är ansvariga för genomförandet av habitatdirektivet, samt berörda parter. Syftet med dokumentet är att hjälpa olika aktörer att utveckla effektiva och praktiska sätt att tillämpa bestämmelserna och följa den rättsliga ramen.

1.3.4 Regeringens utredning och betänkande

Under 2020 tillsatte regeringen en utredning vad gäller Artskyddsförordningen som utmynnade i ett betänkande. Utredningen publicerades i juni 2021 och heter: Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar (SOU 2021:51).

Utredningen slog fast att: "Eftersom utredningsdirektiven tydligt anger att våra förslag måste vara förenliga med Sveriges unionsrättsliga åtaganden har vi, sedan EU-domstolens dom i Skydda skogen meddelades den 4 mars 2021, inte sett något större utrymme att förändra reglerna. Vi har justerat och förtydligat reglerna men inte förändrat dem i någon nämnvärd omfattning. Vi har valt att lägga förslagen som rör fridlysningsregler så nära direktivens ordalydelse som möjligt, dock med beaktande av hur begreppen har tolkats i EU-domstolens praxis. Vi har också delat upp bestämmelserna så att fågel- respektive livsmiljödirektiven regleras i separata bestämmelser. Syftet är att tydliggöra reglerna och göra det enklare att tolka och bedöma hur praxis från EU-domstolen ska påverka tillämpningen av enskilda regler. I vårt förslag kommer bestämmelserna om fridlysning att flyttas från artskyddsförordningen till 8 kap. miljöbalken. Att vi lyfter dem från förordningsnivå till lagnivå beror på reglernas ingripande natur, deras komplexitet och behovet av förarbeten."

Den 1 oktober trädde ett antal mindre förändringar i artskyddsförordningen (2007:845) i kraft till följd av betänkandet. Förändringarna kan i de delar som är relevant här sammanfattas med att förordningen förtydligas så att det framgår att förbuden främst avser populationer och inte enskilda individer. Övriga förändringar är främst redaktionella och gäller ändring av rubriker och disposition.

1.3.5 Vår hantering av rättsläget

Rättsläget är alltså i dagsläget något oklart och bara någon enstaka dom har fallit efter EU-domstolens förhandsbesked i "Skydda skogen-målet". Regeringens utredning vad gäller artskyddsfrågorna ledde inte till några omvälvande förändringar. Påverkan på ett områdes kontinuerliga ekologiska funktionalitet är viktig att beakta, men även att inte störa häckningar av vanliga arter med i dagsläget gynnsam bevarandestatus.

För att hantera de förändringar som bedöms komma att implementeras i eventuell ny praxis kommer följande generella hänsynsåtgärder att utföras vid byggskede: Risken att ägg, ungar eller vuxna individer av fågelarter skadas vid etablering av verksamheten undviks genom att inga skogliga åtgärder eller entreprenadarbeten kommer att ske under fåglarnas häckningstid i de områden där det finns förutsättningar för fåglar att häcka. Även vanliga fåglar och arter som har gynnsam bevarandestatus kommer alltså att kunna slutföra sin häckning varvid inga ägg, ungar eller individer skadas. Med denna generella hänsyn bedöms att förbud enligt EU-direktiv 92/43/EEG (skydd av arter, artiklarna 12–16) inte utlösas, samt att det är en anpassning som är förenlig med artskyddsförordningen. Arternas häckningsperiod är bedömd utifrån Naturvårdsverkets handbok (2009), uppgifter i www.artfakta.se, www.skogsstyrelsen.se och www.nrm.se och presenteras i tabell 2.

EU-domstolen slår fast att det åligger respektive medlemsland att införa form och tillvägagångssätt för att uppnå målen med direktiven, till exempel bevarande av skydd av arter enligt direktiv 92/43/EEG. Det finns alltså fortfarande en osäkerhet i hur regeringen och svenska domstolar kommer att hantera artskyddsfrågorna framöver. Osäkerheten gäller främst fåglar och rör frågor som huruvida samtliga arter ska uppbära samma skydd, oavsett om de är vanliga, rödlistade eller ingår i fågeldirektivet. Osäkerheten gäller också om påverkan på arter som är skyddade enligt §4 artskyddsförordningen ska utgå från individnivå eller populationsnivå.

Lokal, regional och nationell population är begrepp som är centrala vid tolkning av artskyddsförordningen. Naturvårdsverket definierar population som en grupp av individer av samma art som nyttjar ett geografiskt avgränsat område samtidigt och har möjlighet att dela gener. En lokal population kan vara olika för olika arter. För fåglar och däggdjur kan den lokala populationen vara stor och sträcka sig över stora ytor på läns-

eller till och med nationell nivå medan den för arter som sprider sig dåligt är betydligt mindre. I stor utsträckning saknas praxis om hur lokal population skall avgränsas utan en bedömning får ske från fall till fall beroende på art och dess utbredningsområde, spridningsförmåga och populationsstorlek. I denna artskyddsutredning har vi bedömt det rimligt att Åre kommun är en rimlig avgränsning för lokal population för mindre fåglar och däggdjur medan den för kärlväxter sträcker sig någon eller några kilometer ut från utredningsområdet. För större däggdjur och fåglar bedömer vi att Jämtlands län är en rimlig avgränsning för regional population.

Vad gäller bedömning av kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) så har vi alltså gjort en bedömning om huruvida den lokala populationen av kärlväxter, fåglar och däggdjur har tillräckligt med livsmiljöer i omgivande landskap för att säkerställa KEF lokalt.

Vi presenterar först tabeller med påverkansbedömning för respektive art. I tabell 2 beskrivs fåglar och i tabell 3 övriga fridlysta arter. I tabellerna ges en bedömning huruvida planerad exploatering riskerar att utlösa förbud enligt gällande artskyddsförordning. Eventuella arter som är fridlysta, men som avförts från vidare utredning är mestadels fågelarter där vi bedömer att det inte finns någon risk för påverkan. Det kan handla om arter som ibland förekommer inom området, men som har sina boplatser på annat håll och i övrigt inte löper någon större risk att störas eller dödas. Det kan också handla om arter som är rödlistade, men som har stora populationer och där förekomsten av livsmiljöer inte är begränsande för arten. Det finns bland annat fåglar med ej gynnsam bevarandestatus nationellt som åtminstone tillfälligt kan använda området som häckningsområde, men en stor del av dessa arter använder och häckar i andra biotoper som det finns gott om i landskapet. Gynnsam bevarandestatus för den lokala populationen och kontinuerlig ekologisk funktion hos livsmiljöerna för den lokala population inom Åre kommun för dessa arter bedöms inte riskeras av verksamheten.

2 Metodik

2.1 Utredning av artförekomster

De arter som omfattas av analysen är de som omfattas av förordningens bilaga 1 och 2. För fåglar har samtliga arter bedömts utifrån störningshänseende under häckningstid. I övriga hänseenden har de arter bedömts som ingår i EU:s fågeldirektiv och de som är upptagna på den nationella rödlistan (ej kategori LC) är markerade i tabell 2.

Utredningen baseras på naturvärdesinventering gjord 2022 (Ansjö 2022). Se referenslista för utförligare namngivning av publikationerna.

Tabell 1. Inventeringar som utförts och som använts som underlag i denna utredning.

Typ	Källa	År
Naturvärdesinventering	Ansjö Skog & Markkonsult	2022

2.2 Bedömning av påverkan och konsekvenser

Bedömningen av hur etableringen påverkar de aktuella arterna bygger på erfarenheter från andra liknande etableringar och kunskap om vad arterna har för krav på sin livsmiljö. Bedömningen baseras på att de hänsynsåtgärder som beskrivs i detta dokument blir genomförda.

Samtliga bedömningar av påverkan görs utifrån antagandet att arterna förekommer inom eller nära det planerade projektområdet, även om det inte kan garanteras att alla fågelarterna häckar varje år i området. Vid konsekvensbedömningen har arternas utbredning och status i regionen och resten av landet varit ett viktigt underlag.

Bedömningarna i denna rapport är gjorda utifrån de förhållanden som var aktuella vid tidpunkten för inventeringarna.

3 Artförekomser

I den naturvärdesinventering som utgör underlag för denna utredning nämns både arter som observerats inom de utpekade inventeringsområdena och i anslutning till de inventerade områdena (Ansjö 2022). Arter registrerade i Artportalen nämns också översiktligt i rapporten. Vid en närmare kontroll av registrerade arter i Artportalen visar det sig att merparten av arterna är triviala och dessutom ovaliderade, samt att de arter som bedöms vara mest aktuella ur ett artskyddsperspektiv fångats upp i fältinventeringen inom de utpekade inventeringsområdena. Av den anledningen hanterar denna utredning endast de arter som observerats inom de utpekade inventeringsområdena. Bedömningen är att arter inte observerats inom inventeringsområdena men som finns registrerade i Artportalen, eller som observerats i anslutning till i fältinventeringen skyddas av de eventuella hänsynsåtgärder som beskrivs i föreliggande utredning.

3.1 Förekomst av fåglar

I tabell 2 nedan beskrivs samtliga inom området förekommande prioriterade fågelarter påträffade i fält i samband med naturvärdesinventering. Sammantaget görs en bedömning av förekomst, vilken påverkan projektet kan tänkas ha, samt vilka skyddsåtgärder som föreslås för att inte påverka artens bevarandestatus och att åtgärden riskerar att vara förbjuden enligt Artskyddsförordningen. I tabell 3 görs samma bedömning för övriga fridlysta arter, i detta fall kärlväxter.

De fåglar som noterades vid fältinventeringen var (FD=Fågeldirektivet, LC=Livskraftig, NT=Nära Hotad, EN=Hotad);

Fjällripa, Ängsbiplärka, Stenskvätta, Taltrast, Dubbeltrast, Björktrast, Rödvingetrast (NT), Sädesärla, Gärdsmyg, Rödhake, Talgoxe, Tallita (NT), Domherre, Grönsiska, Lövsångare, Gulärla, Kungsfågel, Bofink, Bergfink, Grönfink (EN), Skata, Kråka (NT) och Lavskrika, Tjäder (FD), Orre (FD), Mindre hackspett (NT).

Tabell 2. Förekommande prioriterade fågelarter i inventeringarna (uppgifter om hänsynsperiod är hämtade från www.artfakta.se, www.skogsstyrelsen.se och www.nrm.se.

Art	Klassning	Bedömd förekomst	Bedömd påverkan	Hänsyns-åtgärder	Risk för förbud	Hänsyns-period	Berörs häckningsområde
Orre	LC + FD	Trolig häckfågel omgivande landskap	Ingen	-	Nej	1 mars-31 maj	Nej
Rödvingetrast	NT	Trolig häckfågel omgivande landskap	Ingen	Inga åtgärder i hänsynsperiod i häckningsområdet	Nej	20 april-20 juli	Ja
Tjäder	LC + FD	Trolig häckfågel omgivande landskap	Ingen	-	Nej	15 feb-15 juni	Nej
Mindre hackspett	NT	Trolig häckfågel omgivande landskap	Ingen	Inga åtgärder i hänsynsperiod i häckningsområdet	Nej	15 april-20 juli	Ja
Björktrast	NT	Trolig häckfågel omgivande landskap	Ingen	Inga åtgärder i hänsynsperiod i häckningsområdet	Nej	1 maj-15 juli	Ja
Kråka	NT	Trolig häckfågel omgivande landskap	Ingen	-	Nej	15 april-10 aug	Nej

Art	Klassning	Bedömd förekomst	Bedömd påverkan	Hänsyns-åtgärder	Risk för förbud	Hänsynsperiod	Berörs häckningsområde
Talltita	NT	Trolig häckfågel omgivande landskap	Ingen	Inga åtgärder i hänsynsperiod i häckningsområdet	Nej	1 maj-20 juli	Ja
Grönfink	EN	Trolig häckfågel omgivande landskap	Ingen	Inga åtgärder i hänsynsperiod i häckningsområdet	Nej	10 maj-15 juli	Ja

3.2 Övriga skyddade arter

De arter som listas i bilaga 1 markerade med N eller n samt arter som är listade i bilaga två i Artskyddsförordningen är skyddade. De arter som observerats i inventeringsområdena enligt naturvärdesinventeringen (Ansjö 2022), som är listade enligt ovan, är följande:

Spindelblomster, tvåblad, brudsporre, grönkulla, ängsnycklar, fjällyxne, fläcknycklar, vanlig groda.

Tabell 3. Arter som ingår i bilaga 1 eller 2 till Artskyddsförordningen. Samt bedömning av påverkan och risk för förbud.

Art	§ Artskyddsförordning	Rödlistad	Bedömning	Risk för förbud
Spindelblomster	8	LC	Spindelblomster är en vanligt förekommande orkidé i Sverige och är inte krävande på sina växtplatser men påträffas i huvudsak i äldre skog med rörligt markvatten. Baserat på förekomster och hotbild lokalt, regionalt och nationell bedöms inte bevarandestatusen påverkas av exploatering inom utredningsområdet. Kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) för arten bedöms inte påverkas negativt.	Nej
Tvåblad	8	LC	Tvåblad är en vanligt förekommande orkidé i Sverige. Etableringen kommer innebära fler öppna gräsytor och bedöms därmed gynna orkidéerna i utredningsområdet. Baserat på förekomster och hotbild lokalt, regionalt och nationell bedöms inte bevarandestatusen påverkas av exploatering inom utredningsområdet. Kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) för arten bedöms inte påverkas negativt.	Nej
Brudsporre	8	LC	Brudsporre är en vanligt förekommande orkidé i Sverige. Etableringen kommer innebära fler öppna gräsytor och bedöms därmed gynna orkidéerna i utredningsområdet. Baserat på förekomster och hotbild lokalt, regionalt och nationell bedöms inte bevarandestatusen påverkas av exploatering inom utredningsområdet. Kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) för arten bedöms inte påverkas negativt.	Nej
Grönkulla	8	LC	Etableringen kommer innebära fler öppna gräsytor och bedöms därmed gynna orkidéerna i utredningsområdet. Baserat på förekomster och hotbild lokalt, regionalt och nationell bedöms inte bevarandestatusen	Nej

			påverkas av exploatering inom utredningsområdet. Kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) för arten bedöms inte påverkas negativt.	
Ängsnycklar	8	LC	Ängsnycklar är en vanligt förekommande orkidé i Sverige. Etableringen kommer innebära fler öppna gräsytor och bedöms därmed gynna orkidéerna i utredningsområdet. Baserat på förekomster och hotbild lokalt, regionalt och nationell bedöms inte bevarandestatusen påverkas av exploatering inom utredningsområdet. Kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) för arten bedöms inte påverkas negativt.	Nej
Fjällyxne	8	LC	Etableringen kommer innebära fler öppna gräsytor och bedöms därmed gynna orkidéerna i utredningsområdet. Baserat på förekomster och hotbild lokalt, regionalt och nationell bedöms inte bevarandestatusen påverkas av exploatering inom utredningsområdet. Kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) för arten bedöms inte påverkas negativt.	Nej
Fläcknycklar	8	LC	Ängsnycklar är en vanligt förekommande orkidé i Sverige. Etableringen kommer innebära fler öppna gräsytor och bedöms därmed gynna orkidéerna i utredningsområdet. Baserat på förekomster och hotbild lokalt, regionalt och nationell bedöms inte bevarandestatusen påverkas av exploatering inom utredningsområdet. Kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) för arten bedöms inte påverkas negativt.	Nej
Vanlig groda	6	LC	Vanlig groda är den vanligaste arten av grodor i Sverige. Etableringen kommer inte påverka fortplantningslokaler, övervintringslokaler eller födosökslokaler negativt. Baserat på förekomster och hotbild lokalt, regionalt och nationell bedöms inte bevarandestatusen påverkas av exploatering inom utredningsområdet. Kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) för arten bedöms inte påverkas negativt.	Nej

4 Bedömningar

4.1 Bedömningar fåglar

Verksamheten bedöms inte påverka den kontinuerliga ekologiska funktionen (KEF) för de aktuella arterna i och med att ingreppen i de beskogade områdena är relativt små och inte ger upphov till miljöer som sedan tidigare varit främmande i området. Obeaktat den pågående markanvändningen har öppna gräsmarker, släntade våtmarker, barrskogsområden och fjällbjörksområden förekommit i en mosaik redan i den ursprungliga miljön, och accentuerats i och med traditionella brukningsmetoder av markerna, så som fåboddrift och skogsbete. De ingrepp som planeras ändrar således inte livsmiljön för någon av arterna mer än på en mycket lokal skala.

Sweco bedömer att det skydd samtliga fågelarter uppbär kräver en hänsynsperiod, då arterna skyddas under häckningstid i sina respektive häckningsområden. I det här fallet rör det sig för de prioriterade fågelarterna enbart om skogshäckande arter. Om inga skogliga åtgärder eller entreprenadarbeten kommer att ske under fåglarnas häckningstid i de områden där det finns förutsättningar för fåglar att häcka enligt med tabell 1 kommer inga ägg, ungar eller vuxna individer av fågelarter att skadas vid etablering av verksamheten. Även vanliga fåglar och arter som har gynnsam bevarandestatus kommer alltså att kunna slutföra sin häckning varvid inga ägg, ungar eller individer skadas. Sammantaget bedöms fåglarnas häckningstid i det aktuella fallet att vara från och med 15 april till och med 10 augusti. Denna tid benämns hänsynsperiod, och under denna period får inte skogliga åtgärder så som avverkning ske i de beskogade områdena inom projektområdet. Sweco bedömer därmed att Artskyddsförordningens förbud inte aktiveras.

4.2 Bedömningar kärlväxter

Igenväxning av kärlväxters livsmiljöer bedöms vara den främsta anledningen till att kärlväxter rödlistas (SLU 2023). Upphörd hävd och aktiv igenplantering av tidigare öppna miljöer bedöms vara några av orsakerna till igenväxningen. Den planerade etableringen kommer innebära mer hävd och öppna miljöer vilket gynnar gräsmarksarter i området.

Det är Swecos bedömning att Artskyddsförordningens förbud inte aktiveras, även om enskilda individer kan komma att grävas upp. Bevarandestatusen bedöms inte påverkas för någon av kärlväxterna vid en etablering av den planerade verksamheten inom utredningsområdet. Detta baserat på förekomster och hotbild lokalt och regionalt. Sweco bedömer dock att en rimlig hänsynsåtgärd är att samtliga schaktningar och grävningar i första hand undviker de platser där arter påträffats enligt naturvärdesinventeringen (Ansjo 2022) och i andra hand återställer marken efter grävning och schaktning så att jordmassor återläggs i samma ordning som de togs upp och att det översta vegetationsskiktet återställs. På så vis kan enskilda individer återställas efter grävning och rotdelar och fröbank likaså. Om tillsynsmyndigheten finner det lämpligt kan dock en dispensansökan enligt Artskyddsförordningens 15 § lämnas in för skada på enskilda orkidéarter och dess växtplatser. Skälen till dispens är att det inte finns någon annan lämplig lösning för utveckling av området och även om dispens ges kommer det inte att försämra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos de berörda orkidéarternas bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

4.3 Bedömning groddjur

Verksamheten bedöms inte påverka bevarandestatusen eller den kontinuerliga ekologiska funktionen för vanlig groda. Inga öppna vattenspeglar eller vattendrag kommer att påverkas och miljön i områden för födosök kommer inte att påverkas negativt. Därmed bedömer Sweco att Artskyddsförordningens förbud inte aktiveras vad gäller vanlig groda.

5 Samlad bedömning

Den samlade bedömningen är att påverkan från den sökta verksamheten, med föreslagna hänsynsåtgärder, inte är av sådan karaktär att den påverkar arternas nationella, regionala eller lokala bevarandestatus eller påverkar kontinuerlig ekologisk funktionalitet (KEF) för den lokala populationen på landskapsnivå.

Det finns inom området en mosaik av barrskog, fjällbjörkskog, gräsmarker och våtmarker, vilket inte ändras i den planerade verksamheten. Snarare upprätthålls hävden av gräsmarkerna vilket kommer att påverka de arter som är knutna till dessa miljöer positivt. Detta är också beskrivet i den naturvärdesinventering (Ansjo 2022) som utgör underlag för denna utredning. Under förutsättning att grävning och schaktning sker enligt ovan beskrivna hänsynsåtgärd påverkas inte växtsamhällena i områden negativt.

Verksamheten bidrar även till att upprätthålla de miljöer som har en mer opåverkad prägel. Konventionellt skogsbruk bedrivs inte i eller i närheten av de områden som används för alpin turism i Åre. Även om stora

delar av Åreskutans skogar påverkats av konventionellt skogsbruk under 50 och 60-tal har skogarna en prägel av äldre skog och hyser flera fågelarter som är knuten till denna. Detta innebär att verksamheten påverkar den lokala populationen och den kontinuerliga ekologiska funktionen för fågelarter knutna till gammal skog (till exempel hackspettar, ugglor och skogshöns) positivt. Lokaliseringen kan därmed anses vara god.

Hänsyn har tagits på individnivå eftersom ingen avverkning kommer att ske under häckningstid, därav kommer inga ägg, unga eller vuxna individer av någon fågelart att skadas eller dö vid byggskede. Arterna bedöms ha tillräckliga häckningsplatser i närområdet och att KEF för arterna inte påverkas, eftersom inga biotoper kommer att försvinna, vilket därmed inte är begränsande för KEF.

Med föreslagna skyddsåtgärder bedöms projektet inte påverka de arter som omfattas av artskyddsförordningen på ett sådant sätt att verksamheten bedöms vara förbjuden enligt förordningen. Mindre habitatförlust kommer att ske för vissa arter men likartade miljöer bedöms finnas i så pass stor areal i omgivande landskap att populationen inte påverkas.

6 Referenser och källor

Ansjö (2022). Naturvärdesinventering av landmiljöer inför anläggning av liftar, nedfarter, cykelslingor och vägar.

European Environment Agency, <https://eunis.eea.europa.eu/species/176740>

EU-kommissionen (2021). Vägledning om strikt skydd för djurarter av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet.

Gärdenfors, U. (2015). Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala

Mark- och miljödomstolen (2021) (Mål nr M 2672-18), Tillstånd (ändringstillstånd) till brytning av malm och gråberg i dagbrottet Liikavaara vid Aitikgruvan.

Naturvårdsverket (2009): Naturvårdsverkets handbok för artskyddsförordningen, Del 1 – fridlysning och dispenser. Handbok 2009:2.

Naturvårdsverket (2011). Vägledning för svenska arter i habitatdirektivets bilaga 2.

Naturvårdsverket (2020). Sveriges arter och naturtyper i EU:s art-och habitatdirektiv, Resultat från rapportering 2019.

Nitare, J. (2019) Skyddsvärd skog - Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsen. Jönköping. ISBN 978-91-87535-15-4.

SLU (2023) [Kärlväxter i naturvården | SLU Artdatabanken](#), hämtad 2023-03-24.

För uppgifter om ekologi, hot och bevarandestatus för de olika arterna: www.artfakta.se

För uppgifter om artobservationer: www.artportalen.se